

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **P. N.**, zast. JUDr. Jaroslavem Savkem, advokátem se sídlem Slavíkova 625, Proboštov, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Mírov**, se sídlem Mírov 27, Mírov, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 16. 10. 2024, č. j. 65 A 76/2024-5,

t a k t o:

- I. Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 16. 10. 2024, č. j. 65 A 76/2024-5, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Odměna a náhrada hotových výdajů ustanoveného zástupce žalobce v řízení o kasační stížnosti JUDr. Jaroslava Savka **se určuje** částkou 12 919 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Vymezení věci

[1] Kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí proti v záhlaví označenému usnesení, kterým Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „krajský soud“) v souladu s § 46 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), ve spojení s § 84 odst. 1 téhož zákona odmítl jako

opožděnou žalobu na ochranu před nezákonným zásahem žalované spočívajícím v odebrání povolené lampičky kvůli nezaplacení poplatku za revizi.

2. Rozhodnutí krajského soudu

[2] Stěžovatel v žalobě podané dne 7. 10. 2024 uvedl, že mu dne 25. 2. 2020 bylo povoleno užívání lampičky ve smyslu § 4 odst. 4 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „vyhláška“). Tuto povolenou lampičku mu pak dne 28. 3. 2022 ve věznici odebrali, a to kvůli uplynutí lhůty na revizi ve smyslu nařízení vedoucího oddělení výkonu trestu č. 29/2022, č. j. VS-276-29/ČJ-2022-803632. Podle stěžovatele bylo odebrání lampičky nezákonným zásahem, jelikož revizi pro umožnění užívání těchto věcí vyhláška nevyžaduje. Stěžovatel ani není schopen poplatek za revizi uhradit, jelikož odsouzenému s dluhy jsou všechny peníze strženy.

[3] Krajský soud se nejprve zabýval splněním podmínek řízení a dospěl k závěru, že žaloba byla podána opožděně. Zdůraznil, že podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem je přípustné buďto ve dvouměsíční subjektivní lhůtě, která běží od okamžiku, kdy žalobce může seznat, v čem spočívá jednání, které má být nezákonným zásahem, případně ve dvouleté objektivní lhůtě, která běží od okamžiku, kdy k zásahu došlo. Pro posouzení včasnosti žaloby je klíčové zjistit, zda směřuje proti zásahu, který stále trvá, či nikoliv.

[4] Krajský soud se domníval, že stěžovatel brojí proti zásahu spočívajícím ve faktickém odebrání stěžovatelovy lampičky, ke kterému došlo v konkrétním okamžiku. Podle krajského soudu nejde o nepřetržitý stav, naopak šlo o jednorázový úkon, jehož intenzita byla nejsilnější právě v okamžiku odebrání této lampičky. Stav, kdy stěžovatel lampičku nadále nemůže užívat, je pouze důsledkem vyplývajícím z jednorázového jednání žalované. Krajský soud tak zásah považoval za jednorázový s trvajícím účinky; proto uvedl, že se stěžovatel neměl domáhat pouze určení nezákonnosti zásahu, ale rovněž ochrany před účinky tohoto zásahu. Stěžovatel tedy měl povinnost vyčerpat prostředky ochrany práv ve smyslu § 85 s. ř. s. Zároveň však krajský soud uvedl, že prostředky ochrany mají vliv pouze na běh subjektivní lhůty, která nemůže uplynout dříve, než jsou podání v této věci vyřízena příslušnými orgány. Zda byla subjektivní lhůta dodržena, nebylo možné určit, podle krajského soudu je však tato okolnost nepodstatná, jelikož jednoznačně uplynula lhůta objektivní. Proto krajský soud stěžovatelovu žalobu odmítl.

3. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[5] Usnesení krajského soudu napadl stěžovatel kasační stížností, ve které výslovně namítal, že odebrání lampičky představuje trvajícím zásah, který připodobnil k zásahu spočívajícímu v odnětí a nevrácení účetnictví ve smyslu nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18. Nejvyšší správní soud stěžovateli posléze ustanovil pro řízení o kasační stížnosti zástupce, který v doplnění kasační stížnosti uvedl, že zásah může být svou povahou trvajícím, neboť stěžovatel stále nemá možnost držby této lampičky. Dále zdůraznil, že pro osobu vykonávající trest odnětí svobody je ve věcech souvisejících s výkonem trestu podmínkou přípustnosti žaloby proti nezákonnému zásahu bezúspěšné vyčerpání podnětu k výkonu dozorové pravomoci státního zastupitelství ve smyslu § 16a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, včetně žádosti o přezkoumání

pokračování

jeho vyřízení ve smyslu odst. 7 téhož ustanovení. Stěžovatel tvrdí, že tyto prostředky vyčerpal. Pokud krajský soud zásah nepovažoval za trvalý, měl stěžovateli podle jeho mínění dát možnost na tento odlišný náhled na věc reagovat. Zároveň stěžovatel Nejvyššímu správnímu soudu zaslal vyřízení žádostí o informace, ze kterých je patrná výše úhrady za revize elektrospotřebičů v jiných věznicích.

[6] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že se neztotožňuje se stěžovatelovou argumentací, a proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

4. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je řádně zastoupen. Nejvyšší správní soud proto přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti, ověřil při tom, zda toto usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a dospěl k následujícímu závěru.

[8] Kasační stížnost je důvodná.

[9] Vzhledem k tomu, že krajský soud zásah považoval za jednorázový s trvalými důsledky bylo na místě řešit včasnost podané žaloby, což krajský soud v závěru napadeného usnesení učinil a žalobu označil za opožděnou, a to bez ohledu na vyčerpání prostředků ochrany. Tento závěr by však mohl obstát pouze v případě, že by zásah, proti němuž stěžovatel brojí, skutečně byl jednorázovým. Nicméně v této otázce se Nejvyšší správní soud s názorem krajského soudu nemůže ztotožnit.

[10] V první řadě Nejvyšší správní soud upozorňuje, že si odsouzený u sebe může ponechat při výkonu trestu odnětí svobody některé povolené osobní věci vymezené v § 4 vyhlášky, a to za splnění podmínek vymezených vyhláškou. Mimo tímto ustanovením výslovně povolené osobní věci (např. přenosný radiopřijímač napájený z vlastního zdroje, elektrický holicí strojek atp.), § 4 odst. 4 připouští, že si u sebe odsouzený může ponechat také „jiné věci“. Umožnění ponechání těchto jiných věcí je však na řediteli věznice či na jím pověřeném zaměstnanci Vězeňské služby. Právě v souladu s tímto ustanovením bylo stěžovateli umožněno užívat lampičku pro možnost čtení, psaní a vzdělávání se ve večerních hodinách, jelikož sdílel celu s několika dalšími odsouzenými a na této cele žádná jiná lampička nebyla k dispozici. Nejvyšší správní soud uvádí, že by odebrání povolené „jiné věci“ mohlo být zásahem, proti kterému je možné bránit se žalobou ve smyslu § 82 s. ř. s., pro včasnost žaloby je pak zcela klíčové posouzení povahy tohoto zásahu.

[11] Nejvyšší správní soud nepopírá, že rozlišení mezi zásahem trvalým a jednorázovým s trvalými důsledky je poměrně složité a mezi těmito zásahy existuje jen tenká hranice. Jedním z vodítek pro určení povahy zásahu může být také to, jak jej žalobce v žalobě označí, na tomto označení však nelze dogmaticky lpět. V souladu s výše uvedeným nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/18 má soud při posuzování povahy zásahu povinnost vycházet z objektivních skutečností a sám vyhodnotit, jakou povahu zásah má. Soud tak

zjevně není vázán označením povahy zásahu žalobcem. Z rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2021, č. j. 6 As 108/2019-39, č. 4178/2021 Sb. NSS, rovněž vyplývá, že si soud ve sporných případech musí ve spolupráci se žalobcem ujasnit, jestli žaloba směřuje proti zásahu, který doposud nebyl ukončen, anebo směřuje proti zásahu, který již ukončen byl.

[12] V této věci nelze pominout, že se stěžovatel ve své žalobě výslovně povahou zásahu nezabýval. Nejvyšší správní soud nesouhlasí se závěry krajského soudu, že stěžovatel v žalobě brojl pouze proti jednorázovému zásahu spočívajícímu v odebrání lampičky, tj. v zásahu, který se odehrál v konkrétní okamžik. Naopak z žaloby je zřejmé, že to, proti čemuž směřuje, je právě nemožnost dříve povolenou lampičku užívat. Ostatně stěžovatel v žalobě mimo jiné uvedl, že brojí proti „*odnětí možnosti lampičku užívat*“. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že již v době podání žaloby stěžovatel zásah považoval za trvající, byť je pravdou, že tuto skutečnost výslovně uvádí až v kasační stížnosti. Stěžovatel sám však nemá právnické vzdělání a nebyl v řízení před krajským soudem zastoupen advokátem. Nelze mu tak vyčítat, že svá žalobní tvrzení nevymezil již v okamžiku podání žaloby zcela precizně. Tím spíše bylo na místě posoudit žalobu z hlediska jejího skutečného obsahu, ze kterého je zřejmé, že se stěžovatel domáhal vyslovení zákazu pokračovat v zadržování dříve povolené lampičky, nikoliv pouze vyslovení, že zásah spočívající v jejím odebrání byl nezákonný.

[13] Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/18 existují mnohé typy zásahů, které se stanou nezákonnými až v průběhu času. Mohou tedy nastat situace, kdy platí, že čím delší dobu určitý zásah trvá, tím se zvyšuje také jeho intenzita. Zvyšující se intenzitu zásahu tak lze považovat za typickou vlastnost zásahů trvajících. Nejvyšší správní soud ve své judikatuře dospěl k závěru, že za trvající zásah je možné považovat např. zařazení a setrvání e-shopu na seznamu rizikových e-shopů, viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 29. 9. 2023, č. j. 2 As 144/2022-35. Odůvodnění uvedeného závěru stojí mimo jiné na tom, že intenzita zásahu spočívajícího v uvedení na tomto seznamu v průběhu času neslabne, ale je srovnatelná s intenzitou v okamžiku zveřejnění e-shopu na tomto seznamu. Nejvyšší správní soud se v této věci neztotožňuje s tvrzením krajského soudu, že uvedený zásah byl nejintenzivnější právě v okamžiku odebrání lampičky, naopak má za to, že intenzita zásahu dokonce v čase narůstá. Podle Nejvyššího správního soudu s každým dnem, kdy stěžovatel nemá možnost odebranou lampičku používat, se intenzita zásahu zvyšuje, neboť se prodlužuje také časové období, po které stěžovatel nemůže provozovat činnosti s ní spojené, jako je např. četba, studium apod. Zvláště ve výkonu trestu odnětí svobody může omezení těchto možností představovat velice citlivý zásah. Rostoucí intenzita zásahu je jedním z vodítek, který Nejvyšší správní soud vede k závěru, že zásah, proti kterému stěžovatel brojí je skutečně zásahem trvajícím.

[14] Jak již bylo uvedeno výše, hranice rozlišující zásahy trvající od zásahů jednorázových s trvajícím důsledkem je velice tenká, proto je i judikatura zabývající se povahou zásahu značně kazuistická. Přesto však je možné nalézt případy, ke kterým je možné nyní posuzovanou situaci připodobnit. V první řadě Nejvyšší správní soud odkazuje na shora opakovaně zmíněný nálezn Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 635/18. Právě v této věci Ústavní soud posuzoval povahu zásahu spočívajícího v zadržování dokumentů získaných při místním šetření a tento zásah považoval za trvající. V aktuální judikatuře pak Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 17. 2. 2025, č. j. 5 As 200/2024-35, označil za trvající

pokračování

zásah zajištění vozidla policií podle § 124c odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů. Nejvyšší správní soud má za to, že nyní posuzovaný zásah je svou podstatou těmito dvěma situacím skutkově velice podobný. V obou označených případech soudy dospěly k závěru, že zásah trvá od okamžiku odebrání věci až po její uvolnění, což plně odpovídá i nyní projednávané situaci.

[15] Nelze tedy souhlasit s krajským soudem, že posuzovaný zásah je svou povahou zásahem jednorázovým, jelikož s ohledem na výše uvedené jde o zásah trvající. Nejvyšší správní soud se nemůže ztotožnit s posouzením včasnosti krajským soudem, a to právě proto, že u trvajících zásahů bude žaloba v souladu s nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/18 včasná vždy, neboť lhůta k jejímu podání začíná běžet znovu každý den, kdy zásah trvá.

[16] Vzhledem k tomu, že odebrání povolené lampičky v rámci výkonu trestu odnětí svobody je zásahem trvajícím, je pro přípustnost žaloby potřeba zkoumat, zda stěžovatel před jejím podáním vyčerpal jiné prostředky ochrany ve smyslu § 85 s. ř. s. V souladu s ustálenou judikaturou zdejšího soudu, viz např. rozsudek ze dne 24. 3. 2021, č. j. 10 As 350/2020-36 platí: *„Podání odsouzeného žádající příslušné státní zastupitelství o dozor (§ 16a odst. 5 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství) a žádost o přezkoumání způsobu vyřízení tohoto podání u nejbližšího vyššího státního zastupitelství (§ 16a odst. 7 téhož zákona) představují právní prostředky ochrany nebo nápravy, které je nutno vyčerpat před podáním žaloby na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu ve smyslu § 85 s. ř. s.“* Stěžovatel v žalobě a následně i v kasační stížnosti uváděl, že tyto prostředky ochrany před podáním žaloby vyčerpal, krajský soud se však jejich vyčerpáním blíže nezabýval. V dalším řízení proto krajský soud bude muset ověřit, zda tak stěžovatel skutečně učinil, neboť přípustnost žaloby bude záviset právě na vyčerpání těchto prostředků nápravy.

[17] Nejvyšší správní soud sice souhlasí se stěžovatelem, že obecně mají soudy povinnost umožnit žalobci reagovat na tu skutečnost, že zásah, proti kterému brojí žalobou, je podle jejich názoru jiné povahy, než za jaký jej žalobce označil v žalobě. Z napadeného usnesení však vyplývá, že krajský soud sice považoval zásah za jednorázový, avšak měl za to, že i samotný žalobce odebrání lampičky vnímá jako zásah jednorázový. Byť s tímto náhledem Nejvyšší správní soud nesouhlasí, je z konkrétních skutkových okolností zřejmé, proč krajský soud neumožnil žalobci reagovat na odlišný pohled soudu na povahu zásahu, neboť krajský soud si zkrátka této odlišnosti nejspíše vůbec nebyl vědom.

[18] Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší správní soud uvádí, že se nezabýval vyřízením žádostí o informace, které stěžovatel zaslal jako doplnění kasační stížnosti a které dokládají výši úhrady za revize elektrospotřebičů v jiných věznicích. Tato otázka pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti vůbec není relevantní, neboť Nejvyšší správní soud se za nastíněné procesní situace mohl zabývat pouze tím, zda byla žaloba podána včas, či nikoliv. Věcný přezkum zákonnosti zásahu bude na místě až v případě, že krajský soud v souladu se závazným právním názorem zdejšího soudu dospěje k závěru, že žaloba proti tomuto zásahu skutečně byla přípustná.

5. Závěr a náklady řízení

[19] S ohledem na vše výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že shledal kasační stížnost důvodnou, a proto v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[20] V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[21] Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 14. 1. 2025, č. j. 5 As 312/2024-17, stěžovateli ustanovil zástupcem advokáta JUDr. Jaroslava Savka. Ustanovenému zástupci přísluší za zastupování stěžovatele odměna a náhrada hotových výdajů (náklady nese stát). Ustanovený zástupce v řízení o kasační stížnosti učinil dva úkony právní služby, a to první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a písemné podání ve věci samé [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Ustanovenému zástupci stěžovatele za jeden úkon právní služby přísluší odměna ve výši 4 620 Kč [§ 9 odst. 5 ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu]. Ke každému z těchto úkonů se přiznává náhrada hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve výši 450 Kč. Zástupce stěžovatele dále požadoval náhradu nákladů spojených s poradou s klientem dne 21. 1. 2025, a to konkrétně cestovné za cestu osobním motorovým vozidlem z Proboštova do Bělušic v celkové vzdálenosti 62 km. Stěžovatel tuto cestu realizoval vozidlem ŠKODA YETI, registrační značky 7U2 8813, se spotřebou 8,0 litrů paliva na 100 km. Výše průměrné ceny za 1 litr benzínu automobilového 95 oktanů činí 35,80 Kč a základní sazba na 1 kilometr jízdy činí 5,80 Kč [§ 13 odst. 1 a 5 advokátního tarifu, ve spojení s § 157 odst. 4 písm. b) a § 158 odst. 2 až 4 zákona č. 262/2004 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a s § 1 písm. b) a § 4 písm. a) vyhlášky č. 475/2024 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad pro rok 2025]. Cestovní výdaje ustanoveného zástupce tak zaokrouhleně činí 537 Kč.

[22] Ustanovenému zástupci stěžovatele se tedy určuje odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování v řízení o kasační stížnosti [9 240 Kč (dva úkony právní služby) + 900 (náhrada hotových výdajů za dva úkony právní služby) + 537 Kč (cestovní výdaje)], zvýšená o DPH, v celkové výši 12 919 Kč. Tuto částku mu Nejvyšší správní soud vyplatí do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 21. února 2025

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu